

נמצא טעות באמצע קריאת התורה

גיטין ס, א

רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו אין קוראין בחומשין בבית הכנסת משום כבוד צבור.

ר"ן שם (כז, ב)

ו[מ]כאן [למד] רבינו ז"ל הלכה ולא למעשה שאם נמצא בס"ת טעות באחד מהחומשים מותר לקרוא בשאר דהא אין החומשין מעכבין זה את זה אלא מפני כבוד הצבור וכיון דהס"ת שלם שפיר דמי.

תשובות הרמב"ם (מהד' בלוי סי' רצד)

האי דאמרינן אין קורין בחומשין מפני כבוד הצבור ... לא מפני שהברכה לבטלה ... ועל דוקא זו סמכו אנשי המערב והיו קורין בס"ת של קלף בלא עיבוד כלל ומברכין לפנייה ולאחריה בפני גאוני עולם כגון רבינו יוסף הלוי זצ"ל ורבינו יצחק אלפס זצ"ל.

רמב"ם הל' ס"ת פ"י

נמצאת למד שעשרים דברים הן שבכל אחד מהן פוסל ספר תורה. ואם נעשה בו אחד מהן הרי הוא כחומש מן החומשין שמלמדן בהן התינוקות ואין בו קדושת ספר תורה ואין קורין בו ברבים, ואלו הן: ... (יב) שחסר אפילו אות אחת. (יג) שהוסיף אפילו אות אחת. (יד) שנגעה אות באות.

מרדכי מגילה רמז תשצג-ד

ס"ת דחסרין בה אותיות או תיבות או פסוק דאין להפסיק לקרוא להביא ספר אחרת אלא קורא אותה בע"פ כיון דלא אפשר ... אם לא קרא ג' פסוקים, או שהוא רביעי ב"י"ח או בחולו של מועד שצריך לגמור הפרשה שאין מוסיפין עליה, או שהחסרון בסמוך לפרשה שני פסוקין דאין משיירין בפרשה פחות מג' פסוקים ... אבל אם כבר קרא ג' פסוקים ורחוק מן הפרשה אשר לו לסיים ולברך יברך אשר נתן לנו ויגמור ויביאו ס"ת אחרת ויקרא אחר.

שו"ע סי' קמג

ג אפילו בכפרים שאין נמצא להם ס"ת כשר אין מברכין עליו.

ד אם נמצא טעות בס"ת בשעת קריאה מוציאה ספר תורה אחרת ומתחילין ממקום שנמצא הטעות ומשלימין הקורים על אותם שקראו במוטעה.

ואם נמצא טעות באמצע קריאת הקורא גומר קריאתו בספר הכשר ומברך לאחריה ואינו חוזר לברך לפנייה.

הג"ה. אם כבר קראו עמו ג' פסוקים ואפשר להפסיק פוסקים שם ומברך אחריה ומשלימים המנין בספר תורה האחרת שמוציאין (מרדכי פ"ב דמגילה).

ובשעת הדחק שאין לצבור רק ס"ת פסול ואין שם מי שיכול לתקנו י"א דיש לקרות בו בצבור ולברך עליו (כל בו ואבודרהם). ויש פוסלין (תשובת הרשב"א תפ"ז ות"ה ומיימוני פ"י מהלכות ס"ת). ואם חומש אחד שלם בלא טעות יש להקל לקרות באותו חומש אע"פ שיש טעות באחרים (ר"ן).

מ"א שם

א אם נמצא טעות. ובי"ח כתב וז"ל, ומנהגינו על פי המרדכי שאם עדיין לא קרא ג' פסוקים קורא הטעות בעל פה, עד שיקרא ג' פסוקים ומפסיק שם, ואם הוא פחות משלשה פסוקים סמוך לפרשה גומר הפרשה, וכן נהגו גדולי עולם האשכנזים שלפנינו ... נראה לי דמבקום שאין מנהג יש לנהוג כמו שכתב הב"ח.

נמצא הטעות בשביעי יגמור קריאתו בספר תורה זה ויברך אחריו ויפטיר הוא, עיין סימן רפ"ב סעיף ה, דלמה לנו להכניס עצמינו במחלוקות על חנם משום הוספה.

שוע"ר סי' רפב

ג יש מי שאומר שלא התירו להוסיף על מניין הקרואים אפילו בשבת אלא בזמן חכמי המשנה שלא היו כל העולים לתורה מברכים אלא ראשון היה מברך ברכה ראשונה והאחרון היה מברך ברכה אחרונה אבל עכשיו שכל אחד מברך בפני עצמו אסור להוסיף כדי שלא להרבות בברכות דכיון שכבר יצאו בז' הרי השאר מברכים ברכה שאינה צריכה.

ואף שאין זה עיקר שהרי אף בזמן חכמי הגמרא היו נוהגים כבר לברך כל אחד ואחד בפני עצמו ולמה לא הזכירו זה בגמרא שנאסר להם להוסיף מכל מקום טוב לחוש לדבריו וגם מפני טורח הציבור ראוי לצבור לעשות תקנה שלא לקרות הרבה יותר על ז' המחוייבים.

יא והמפטיר עולה למנין ז' שאם קראו בתורה ששה והמפטיר הוא השביעי די בכך ויש אומרים שאינו עולה למנין ז' הואיל ואינו קורא אלא בשביל כבוד התורה שיהא עודף על כבוד הנביא והעיקר כסברא הראשונה.

ומכל מקום בשבת ויו"ט ויום הכיפורים שיכולים להוסיף על המנין נהגו כל ישראל מדורות הראשונים שהמפטיר אינו מן המנין ובה יוצאים לדברי הכל שאף להאומרים שהוא עולה למנין מכל מקום הרי יכולין להוסיף על המנין אבל בט' באב ושאר תעניות ציבור ויום הכיפורים במנחה שאין יכולים להוסיף על ג' המפטיר הוא מהג'.

יב בימי חכמי הגמרא אף להאומרים שהמפטיר אינו עולה למנין והיה נשלם המנין קודם המפטיר לא היה המפטיר חוזר וקורא איזה פסוקים ממה שקרא השביעי כמו שאנו נוהגים. אלא השביעי היה משייר כמה פסוקים בפרשה שיקראם המפטיר...

ואחר חבור הגמרא תקנו רבנן סבוראי לומר קדיש אחר שנשלם מנין הקראים קודם המפטיר, כדי להפסיק בין קריאתם לקריאת המפטיר באמירת הקדיש, להודיע שהמפטיר אינו מן המנין, ואם כן אי אפשר שהשביעי ישייר כמה פסוקים בפרשה להמפטיר, שאין להפסיק בקדיש באמצע הפרשה שעדיין לא נשלמה חובת היום. לכן הנהיגו שיגמור השביעי או האחרון כל הפרשה ויאמרו קדיש והמפטיר חוזר וקורא ג' פסוקים לפחות ממה שקרא כבר הז' או האחרון (או שאר העולים).

במה דברים אמורים בשבת ויו"ט ויום הכיפורים שהמפטיר אינו מן המנין, אבל בתשעה באב ושאר תעניות ציבור במנחה ויום הכיפורים במנחה שהמפטיר הוא מהמנין, אין אומרים קדיש קודם המפטיר, שלא להפסיק באמצע המנין וגם באמצע הפרשה.

יח אם לא נמצא בבית הכנסת מי שיודע להפטיר בנביא אלא אחד מאותם שעלו כבר לקרות בתורה ... אם נודע לו כן קודם שאמר קדיש לא יאמר הקדיש מיד, אלא השביעי יפטיר בנביא, ואין צריך לחזור ולקרות בתורה פעם ב' כי די במה שעלה לשביעי, כיון שלא הפסיקו עדיין באמירת הקדיש אחר קריאתו, ואחר ההפטר וברכותיה יאמרו קדיש.

שערי אפרים שער ה

ז אם נמצא טעות בקריאת השביעי אחר שקראו ג' פסוקים ... יברך אחריה ויוציאו אחרת ויקראו בספר הכשר משם ואילך להעולה מפטיר, ולא יאמר קדיש קודם קריאת המפטיר.

שו"ת צמח צדק או"ח סי' עו

ומ"מ המפטיר יהי מן ז' הקראים, כיון שמעיקר הדין מפטיר עולה למנין ז', אלא שנהגו כדי לחוש לד' האומרים שאינו עולה, אע"פ שאין החלכה כדבריהם, וכאן אין לחוש לזה נגד סברא הראשונה שנתבאר. וצריכין ליזהר שלא יאמרו קדיש עד שיגמור המפטיר בנביא, כמ"ש סי' רפב.

ג) וי"ח ואומרין שמיד שנמצא הטעות באמצע קריאה של פרשת חד גברא מוציאים ס"ת כשרה וגומר קריאתו בס"ת וא"צ לברך לפניו כלל כיון שכבר ביקרד על פרשה זו ... והיכא דלא נהוג יש לנהוג כסברא הראשונה.